

Лаврук Тетяна Миколаївна,
кандидат географічних наук, доцент

Голубцов Олександр Григорович,
кандидат географічних наук, старший
науковий співробітник

Бортник Софія Сергіївна

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, м. Київ, Україна,
e-mail: lavrukt@ukr.net

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
e-mail: golubtsovoleksandr@gmail.com

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
e-mail: Sophia_B@ukr.net

ПЕРЕДУМОВИ І ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНО- МИСТЕЦЬКОГО ПРОСТОРУ М. КИЄВА

Мета статті – проаналізувати природні та історичні передумови та чинники формування культурно-мистецького простору міста Києва, дослідити особливості його територіальної структури.

Методика. З огляду на складність досліджуваного феномену, в основу досліджень покладено системний аналіз, в рамках якого використано комплекс методів – порівняльно-історичний, культурологічний, статистичний, картографічний, ГІС-методи.

Результати. Зроблено висновок про єдність природних та історичних передумов у формуванні культурного простору Києва. Укладено картосхему та проаналізовано сучасну територіальну структуру закладів культури і мистецтва. Звернено увагу на стан природного та культурного середовища міста та на необхідність планування його майбутнього розвитку.

Наукова новизна. Метод системного аналізу дозволяє розглядати культурно-мистецький простір як складну природно-соціальну систему, що тисячоліттями формувалася у просторі і часі, а унікальну природно-історичну і нематеріальну культурну спадщину – як прояв емерджентних властивостей цієї системи. Такий підхід діагностує причини багатьох сучасних проблем природно-антропогенного середовища міста, які часто залишаються непомітними при галузевому аналізі.

Практична значимість. Результати досліджень можуть бути використані для системного вирішення економічних, екологічних та соціальних проблем міста, а також для розвитку його туристичної інфраструктури.

Ключові слова: культурно-мистецький простір; природна спадщина, історична спадщина, нематеріальна культурна спадщина.

Лаврук Татьяна Николаевна,
кандидат географических наук, доцент

Голубцов Александр Григорьевич,
кандидат географических наук, старший
научный сотрудник

Бортник София Сергеевна

Киевский национальный университет
имени Тараса Шевченко, Киев, Украина,
e-mail: lavrukt@ukr.net.

Киевский национальный университет
имени Тараса Шевченко, Киев, Украина
e-mail: golubtsovoleksandr@gmail.com

Киевский национальный университет
имени Тараса Шевченко, Киев, Украина,
e-mail: Sophia_B@ukr.net

ПРЕДПОСЫЛКИ И ФАКТОРЫ ФОРМИРОВАНИЯ КУЛЬТУРНО- ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПРОСТРАНСТВА Г. КИЕВА

Цель статьи – проанализировать природные и исторические предпосылки и факторы формирования культурно-художественного пространства города Киева, исследовать особенности его территориальной структуры.

Методика. Учитывая сложность исследуемого феномена, методологическим основанием исследований стал системный анализ с использованием комплекса методов – сравнительно-исторического, культурологического, статистического, картографического, ГИС-методов.

Результаты. В результате проведенных исследований сделан вывод о единстве природных и исторических предпосылок в формировании культурного пространства Киева. Составлена картосхема и проанализирована современная территориальная структура учреждений культуры и искусства. Обращено внимание на состояние природной и культурной среды города и на необходимость планирования ее развития в будущем.

Научная новизна. Метод системного анализа позволяет рассматривать культурно-художественное пространство как сложную природно-социальную систему, которая тысячелетиями формировалась в пространстве и времени, а в уникальном природно-историческом и нематериальном культурном наследии видеть проявление эмерджентных свойств этой системы. Такой подход диагностирует многие причины современных проблем природно-антропогенной среды города, которые часто остаются незамеченными при отраслевом анализе.

Практическая значимость. Результаты исследований могут быть использованы для системного решения экономических, экологических и социальных проблем города, а также для развития его туристической инфраструктуры.

Ключевые слова: культурно-художественное пространство; природное наследие, историческое наследие, нематериальное культурное наследие.

UDC 316.73

Lavruk Tetiana Mykolayivna,

Candidate Of Geographical Sciences,
Associate Professor

Taras Shevchenko National University of
Kyiv, Kyiv, Ukraine, e-mail: lavrukt@ukr.net

Holubtsov Oleksandr Hryhorovych,
Candidate Of Geographical Sciences, Senior
Research Fellow

Taras Shevchenko National University of
Kyiv, Kyiv, Ukraine,
e-mail: golubtsovoleksandr@gmail.com

Bortnyk Sofia Serhiyivna

Taras Shevchenko National University of
Kyiv, Kyiv, Ukraine,
e-mail: Sophia_B@ukr.net

BACKGROUND AND FACTORS FORMING OF THE CULTURAL AND ART SPACE OF KYIV

Purpose of the article is analysis of the natural and historical preconditions and factors that shape the contemporary cultural space of Kyiv and the features of its territorial structure.

Methods. We used method of system analysis for research, believing that cultural space is a system of natural and cultural objects, of phenomena and events that develop in space and time. Comparative-historical, cultural, statistical, cartographic and GIS methods were also used.

Results. The impact of the unity of the natural and historical background on the formation of the cultural space in Kiev is shown in this article. The map of territorial structure of cultural institutions and art was constructed. Attention is paid to the conditions of the natural and cultural environment of the city and the necessity of planning their future development.

The scientific novelty consists in the systemic approach to studying cultural and artistic space as a system, which was formed in space and time, and considering the result of such

development – a unique natural, historical, intangible cultural heritage - as an emergent property of this system.

The practical significance. The research results have theoretical, methodological and practical significance and can be used to solve the economic, environmental and social problems pertaining to city development and contribute to the efficient organization of the tourist infrastructure, etc.

Key words: cultural and artistic space; natural heritage, historical heritage, intangible cultural heritage .

Постановка проблеми. Київ – потужний культурний осередок всеукраїнського та міжнародного значення. Культурне середовище міста формувалось та збагачувалось понад півтори тисячі років. Кожна історична епоха залишила по собі слід у культурно-мистецькому просторі міста. Сучасний культурно-мистецький простір Києва є складовою частиною культурного простору України, він має складну і багатогранну структуру, що потребує системного аналізу та оцінки.

Культурно-мистецький простір виступає середовищем комунікації та саморозвитку, підвищення рівня освіти та загальної сучасної культури шляхом ознайомлення з природою, історією, мистецтвом, культурою, побутом, традиціями, віруваннями, стилем життя, тобто об'єктами природної та нематеріальної культурної спадщини. З ним пов'язані величезні виховні та інтелектуально-освітні можливості суспільства. Саме тому поглиблене дослідження особливостей територіальної структури культурно-мистецького простору вкрай необхідне і актуальне завдання сучасної географії.

Вивченість проблематики. Феномену культурного простору міста Києва присвячені численні дослідження науковців, серед яких археологи, географи, етнографи, історики, краєзнавці: М.Ю. Брайчевський, І.І. Винниченко, І.Б. Гирич, М.Б.Кальницький, С.П. Романчук, М.А.Сагайдак, П.П.Толочко, та ін.

Проблема охорони та збереження унікальної історично-культурної, природної спадщини міста Києва дуже добре розроблена та обґрунтована українським та міжнародним екологічним законодавством, але, на жаль, порушується в процесі сучасного містобудування.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Недостатньо дослідженими, на нашу думку, є вплив природних та історичних передумов на формування культурно-мистецького простору міста Києва та проблема планування його розвитку, що великою мірою залежить від системного вирішення існуючих економічних, екологічних та соціальних проблем.

Формулювання цілей статті (Постановка завдання). Метою статті є аналіз природних та історичних передумов і чинників формування культурно-мистецького простору міста Києва, дослідження їх впливу на формування територіальної структури закладів культури та мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Сутність та структура культурно-мистецького простору

Згідно Закону України про культуру, *культура* – це сукупність матеріального і духовного надбання певної людської спільноти (етносу, нації), нагромадженого, закріпленого і збагаченого протягом тривалого періоду, що передається від покоління до покоління, включає всі види мистецтва, культурну спадщину, культурні цінності, науку, освіту та відображає рівень розвитку цієї спільноти;

культурний простір України – сфера, в якій відповідно до законодавства, провадиться культурна діяльність та задовольняються культурні, інформаційні та дозвіллеві потреби громадян, що охоплює, зокрема, радіо і телебачення, періодичні друковані видання та книговидавничу продукцію, ринок культурних благ, а також культурно-мистецьке середовище;

мистецтво – творча художня діяльність у сферах: літератури, архітектури, скульптури, живопису, графіки, декоративно-вжиткового мистецтва, музики, танцю, театру, кіно та інші види діяльності людини, що відображають дійсність у художніх образах;

нематеріальна культурна спадщина – звичаї, форми показу та вираження, знання, навички, що передаються від покоління до покоління, постійно відтворюються спільнотами та групами під впливом їхнього досвіду, оточення, взаємодії з природою, історії та формують у них почуття самотності та наступності, сприяючи таким чином повазі до культурного розмаїття і творчості людини;

культурно-мистецький простір міста включає об'єкти культурного призначення – цілісні майнові комплекси клубних закладів (клубів, будинків культури, палаців культури тощо), парків культури та відпочинку, бібліотек, музеїв, архівів історико-культурних заповідників, театральних видовищних закладів (театрів, філармоній, концертних організацій, музичних колективів, ансамблів тощо), кінотеатрів, інших закладів культури; пам'ятки культурної спадщини, предмети колекцій, зібрання, фонди, будівлі, споруди культурного призначення та інші культурні цінності [1].

На наш погляд, невід'ємною частиною культурно-мистецького простору Києва є його природна спадщина, що послугувала однією з вирішальних умов формування унікального й неповторного образу міста.

Природні умови території Києва виявились оптимальними для формування поселення. Розташування у помірному кліматичному поясі, на межі двох багатих природних зон – Полісся та Лісостепу, на високих берегах Дніпра сприяло швидкому зростанню міста. Вигідне поєднання складного рельєфу з відносно густою річково-долинною мережею робило місто затишним для мешканців і неприступним для ворогів. Рельєф Києва зумовлений в основному тектонічними та гідрогеологічними чинниками і суттєво відрізняється у різних частинах міста, що позитивно впливає на його естетичне сприйняття.

Високий ступінь розчленованості рельєфу вплинув на морфологію міста, яке з часів свого становлення не мало моноцентричного осередку, а складалося з різних територіально віддалених частин. Верхнє княже місто було засноване на Старокиївській горі і поступово розросталося на межиріччі

Дніпра-Либіді. Нижнє місто з усіма його традиційними ремеслами забудовувалося на берегах Дніпра та його великої притоки – Почайни, що протікала по Оболоні та Подолу. В гирлі Почайни, знаходилась зручна гавань для судноплавства. Хрещатик в ті часи був струмком, що протікав дном зарослого яру, а сучасний Майдан незалежності – непрохідною заболоченою балкою.

Ще одним осередком древнього міста було великокняже село Берестове, розташоване на високих заліснених пагорбах понад Дніпром, поблизу якого у 1051 р. був заснований печерний монастир.

Завдяки підвищеній правобережній частині міста, Київ завжди славився своїми мальовничими панорамами.

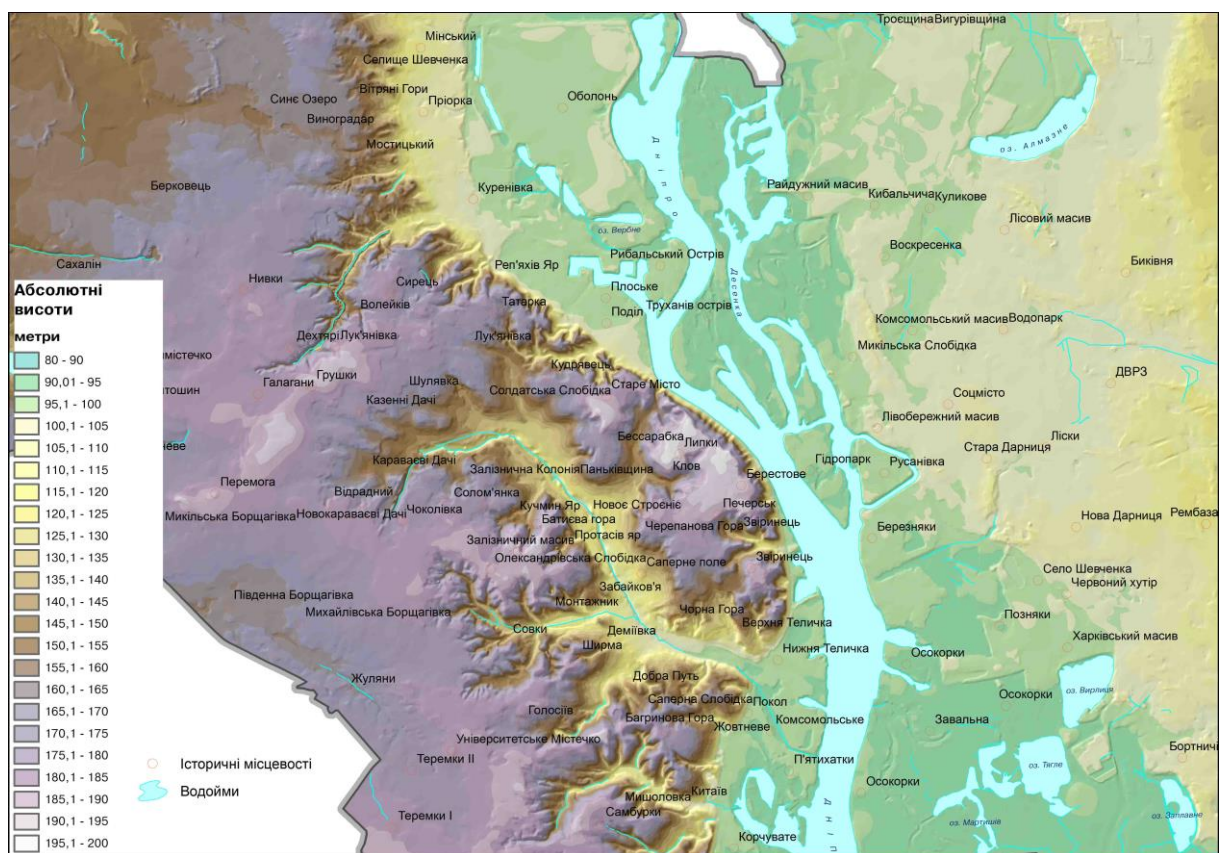

Рис. 1. Фізична поверхня м. Києва та історичні місцевості

Історичні чинники формування культурно-мистецького простору. Історія заснування міста овіяна легендами, однак має чітку територіальну прив'язку, що робить її ще більш таємничою і привабливою. Три гори братів Кия, Щека та Хорива, на яких виникли окремі поселення, згодом злилися в єдине місто, оперезане річкою Либіддю, названою на честь їхньої сестри.

Велику роль у формуванні культурного простору майбутнього міста відіграли міжнародні християнські зв'язки. Ще на початку нашої ери, майже за тисячоліття до офіційної дати прийняття християнства, Київські гори відвідав один з апостолів – Андрій Первозваний. За словами літописця, він

разом з учнями піднявся на місце, де стоїть нині Андріївська церква і встановив там хрест [2]

Після хрещення Київської Русі місто швидко зростало як в економічному, так і в культурному напрямку, про що свідчать духовно-архітектурні пам'ятки – Софія Київська, Києво-Печерська лавра, Михайлівський Золотоверхий. Активно розвивались міжнародні зв'язки, особливо за часів Ярослава Мудрого. Кожна наступна епоха суспільного розвитку залишала свій слід у природному та культурно-мистецькому просторі міста.

Про роль демографічних чинників у формуванні культурно-мистецького простору Києва найкраще свідчить статистика: за тисячоліття, що пройшло від часів заснування Софії Київської (у Новгородському літописі ця подія позначена 1017 роком), населення Києва зросло приблизно у 100 разів.

Нині у Києві зосереджується великий науковий і культурний потенціал. За останні роки приріст населення Києва відносно сталий – приблизно на 17-18 тисяч осіб за рік. Однак природний приріст населення досі від'ємний, оскільки смертність в столиці тривалий період перевищує народжуваність на 5 тисяч людей на рік. Приріст населення відбувається за рахунок міграційних процесів – щороку до столиці приїждить до 22 тисяч осіб: умовно, щороку Київ поглинає невеличке українське місто. Інститут демографії та соціальних досліджень НАНУ оцінює сукупне населення Києва, разом з незареєстрованими громадянами, у 3 144 тис. осіб. Разом з навколишніми передмістями Київ утворює Київську агломерацію із сукупним населенням 5,2 млн. мешканців [3].

Саме завдяки своєму культурно-мистецькому простору, Київ є найпривабливішим містом для постійного проживання в Україні. Тут відкриті широкі можливості для професійного та духовного розвитку, реалізації творчих здібностей. Тому найбільша частина приїжджих – це молодь, в тому числі студентська, що значно сприяє зростанню творчого потенціалу міста.

Останніми роками спостерігається особливе духовне піднесення української молоді, бажання впровадити європейські стандарти культури, чому сприяють глобалізаційні процеси, зацікавленість проблемами українців усього прогресивного світу.

З іншого боку, війна, що триває в Україні, виснажливо вплинула й на культурне життя, висунувши на передній план політичний, економічний, екологічний і моральний безлад. Тому сьогодні дуже гострою проблемою є подолання соціально-економічної кризи, збереження досягнень культури, природних та історичних цінностей і не тільки в музеях і заповідниках, але, насамперед, у свідомості народу.

Особливості і принципи формування територіальної структури закладів культури і мистецтва. Особливістю розміщення закладів культури і мистецтва у місті Києві є збереження і розвиток єдності його природного, історичного, соціально-культурного простору, що в часі вимірюється вже тисячоліттями.

Основними осередками культурно-мистецького простору Києва до нині залишаються історичні Київські гори, які впродовж віків по мірі соціально-економічного та адміністративно-політичного зростання міста, територіально зливалися в єдине ціле. Цікаво, що інфраструктурою міста успадковані і впорядковані майже всі «непрохідні» природні форми рельєфу. Це стосується не тільки наземного але й підземного містобудівництва. Так, наприклад, давні частини міста – Верхнє місто (Старий Київ), Нижнє місто (Поділ) і Печерськ, що тривалий час розвивалися відносно самостійно, були сполучені системою узвозів та площ, а загальноміським центром став Майдан незалежності та Хрещатик – у традиційному розумінні «негативні» форми рельєфу. Так само неможливо собі уявити Київ без метро. Його тунелі прокладались у надзвичайно складних природно-інженерних умовах, однак майже всі станції метро визнані зразковими архітектурними об'єктами у галузі метробудування.

Планувальна структура міста з самого початку передбачала розвиток культурно-мистецького простору, а для планування та побудови духовних та культурних об'єктів запрошували найкращих спеціалістів з усього світу.

Так, наприклад, Успенський Собор та Софію Київську зводили візантійські будівничі, Велику Лаврську дзвіницю проектував німець Йоганн Шедель. Спорудження Нової печерської фортеці у 1830 році, що охопила майже весь Печерськ, проводилось за проектом військового інженера графа Карла Івановича Оппермана. Проект планування та забудови Міста 1837 року належить архітектору італійського походження – В.І.Беретті.

Велике значення для розвитку культурного життя міста завжди мали міські сади і парки загального користування.

Найдавніші серед них – Сади над Дніпром, Ботанічний сад університету, Миколаївський (тепер парк імені Т.Шевченка), Пушкінський на Брест-Литовському шосе.

На сьогодні Київ має багатофункціональну й привабливу культурно-мистецьку інфраструктуру як для жителів, так і для гостей міста, однак потужна урбанізація в межах Київської агломерації призвела до виникнення багатьох проблем, надто складних для вирішення в умовах великого міста.

Серед основних проблем – нерегламентована ущільнююча забудова, яка порушує рівновагу сучасних природних процесів, руйнує історично сформовані природно-архітектурні ансамблі міста, перенаселення історичного центру, підвищене забруднення, в основному через паркування автомобілів, перенасиченість транспорту, відсутність пішохідної та велосипедної інфраструктури тощо. Все це негативно впливає і на територіальну структуру культурно-мистецького простору, викликає дискомфорт для жителів та туристів, руйнує цілісність і естетичне сприйняття образу міста.

Не меншою проблемою є поступове зменшення зацікавленості населення до освоєння культурно-мистецького простору. Особливо це стосується молоді, що пов'язано з багатьма соціальними процесами, які також потребують поглибленого аналізу.

Територіальна структура закладів культури і мистецтва м. Києва представлена на рис. 2.

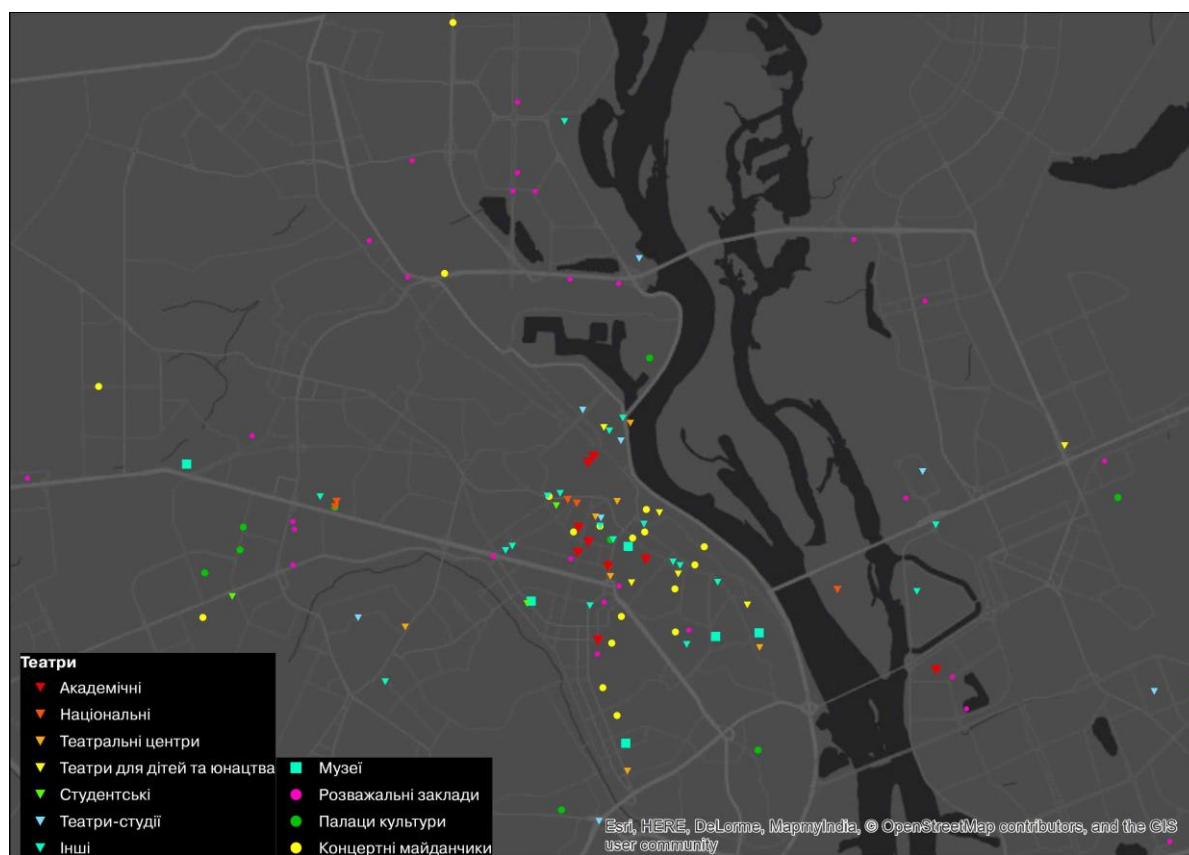

Рис. 2. Територіальна структура закладів культури і мистецтва м. Києва

Територіальна структура закладів культури і мистецтва відображає їх тяжіння до історичного центру міста, який і зараз залишається у вирі культурних подій. Прикладом може служити Музей Однієї Вулиці на Андріївському узвозі – одній з найдавніших і найсучасніших вулиць Києва. Саме це місце в першу чергу прагнуть відвідати гості столиці.

Музейні заклади міста Києва. Музеї Києва є не тільки складовою культурного простору міста, але й єдиного культурного простору України. Найвищий статус мають *національні музеї*, де зібрані провідні колекції вітчизняного мистецтва. Традиційно вони розташовані в історичних місцевостях і будівлях Києва і є центрами культурно-мистецького простору міста. Так, наприклад, Національний музей історії України експонує понад 600 тисяч унікальних пам'яток історії та культури, що відображають розвиток суспільства України з найдавніших часів до сьогодення [4]. Це провідний історичний музей України. Розташований з 1944 року на Старокиївській горі – біля Київського Дитинця. У музеї історії України зберігаються етнографічні, археологічні пам'ятки, твори живопису і скульптури, нумізматичні колекції, стародруки та інші історичні експонати. Будівля музею, що є пам'яткою архітектури, збудована у 1937–1939 роках за проектом архітектора Йосипа

Каракіса і спочатку призначалася для художньої школи. Цікаво, що в наш час музей поповнюється новими унікальними експозиціями, наприклад з 2016 року тут діє виставка «Українська Антарктида».

Одним із найбільших і найстаріших в Україні є Національний художній музей. За тривалий період існування (понад 100 років) в його фондах зібрано унікальну колекцію творів українського живопису, скульптури та графіки від XII ст. до сучасності. Завдяки цьому він став одним із центральних закладів зі збереження, вивчення та популяризації національного образотворчого мистецтва, джерелом духовної культури. Музей розташований в будівлі, яку створив 1899 року архітектор Городецький Владислав Владиславович цілеспрямовано для першого в Києві Міського музею.

Добре знаним в Україні та світі є Державний музей українського декоративного мистецтва, збірку якого складають понад 75 тисяч творів традиційного народного та професійного декоративного мистецтва України від XV століття до наших днів. Це різноманітні за матеріалом, формою, декоруванням і призначенням предмети домашнього вжитку. Всі вони мають визначені регіональні відмінності [5]. Музеї Києва можна поділити на історичні, краєзнавчі, мистецтвознавчі (художні), меморіальні, літературні, природознавчі, галузеві. Музеї кожного профілю поділяються залежно від спеціалізації на види і підвиди. Наприклад, до музеїв художнього профілю належать музеї образотворчого мистецтва, народної творчості, театральні, музичні; до музеїв природознавчого профілю – геологічні, палеонтологічні, ботанічні, зоологічні та ін., до галузевих – технічні, педагогічні, медичні тощо.

Прикладом меморіального є музейний комплекс, присвячений життю і творчості видатних співвітчизників – Лесі Українки, Миколи Лисенка, Панаса Саксаганського, Михайла Старицького. Його експозиції розміщені в меморіальних будинках які збереглися до сьогодні. Цікаво, що у цьому кварталі між вулицями Паньківською та Толстого нинішня нумерація будинків повністю відповідає номерам діляниць, затверджених ще у 1899 р. Наприкінці XIX — на початку XX ст. саме тут, на Маріїнсько-Благовіщенській вулиці були сусідами ці визначні родини. Це особливе місце, де народжувались великі культурно-мистецькі ідеї, дістало назву «Українського Парнасу» [6].

Національні історико-архітектурні заповідники

Особливими духовними осередками Києва, що мають величезний вплив на формування його культурно-мистецького простору, є історико-архітектурні заповідники – Національний Києво-Печерський історико-культурний Заповідник на території Києво-Печерської лаври та Національний заповідник «Софія Київська», які вже понад чверть століття тому внесені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Національний заповідник «Софія Київська» заснований Ярославом Мудрим на території Софійського монастиря. До складу заповідника входять пам'ятки світового значення: Софійський собор з комплексом монастирських споруд, Золоті ворота, Кирилівська, Андріївська церква.

Київський собор Святої Софії справедливо називають найвеличнішою спорудою в Україні [7]. Вона є символом непохитності нашої держави впродовж її тисячолітньої історії.

Києво-Печерська Лавра із знаменитою дзвіницею, яку видно на десятки кілометрів – стародавній монастир, що займає 28 гектарів на схилах Дніпра і включає 144 споруди, 122 з яких – пам'ятки історії і культури. Серед них два унікальних підземних монастирських комплекси, храми, пам'ятки архітектури XI-XIX ст., виставкові приміщення тощо.

Обидва національні заповідники є величезними туристичними центрами, які щороку відвідують сотні тисяч гостей як з України, так із різних країн світу.

Заклади музичного мистецтва

Система музичної освіти у Києві включає три рівні. Провідними вищими навчальними музичними закладами є Національна музична академія ім. П. І. Чайковського та Київський інститут музики ім. Р. М. Глієра (КІМ). Вищій музичній освіті передують освіта початкового і середнього рівнів, відповідними закладами яких є дитячі музичні школи (ДМШ) та музичні училища. Особливе місце займають спеціалізовані середні музичні школи при консерваторіях, що поєднують спеціальну музичну та загальну середню освіту.

Серед головних осередків сучасного музичного життя міста Києва є Національна опера України, Національна філармонія України, Будинки органної та камерної музики, Київський державний театр оперети. Концерти академічної музики проходять також у Великому та малому залах Національної музичної академії ім. П. І. Чайковського, концертному залі Будинку звукозапису, Будинку вчених, Будинку вчителя, Будинку Актора, концертних естрадах Центрального і Хрещатого парків та ін.

Концерти розважальної музики відбуваються в Палаці «Україна», Палаці Спорту, Жовтневому Палаці, Українському домі, ДК КП, Центральному домі художника, концертному залі FreeDom та інших залах. У теплу пору року концерти та фестивалі української етно- та рок-музики проходять на Співочому полі.

Періодично у Києві проводяться міжнародні музичні фестивалі, зокрема: академічної музики – «Київ Музик Фест», «Форум музики молодих», фестивалі фортепіанної, хорової та естрадної музики, численні музичні конкурси, зокрема, піаністів – пам'яті В. Горовиця, диригентів – ім. С. Турчака, хорових колективів – ім. М. Леонтовича, вокалістів – ім. Соломії Крушельницької, бандуристів – ім. Гната Хоткевича, а також багатопрофільний конкурс імені М. Лисенка[8].

У Києві працювали видатні музиканти – Микола Лисенко, Олександр Кошиць, Микола Леонтович, Яків Степовий, Кирило Стеценко, Рейнгольд Глієр, Болеслав Яворський, Левко Ревуцький, Борис Лятошинський, Микола Вілінський, Григорій Верьовка, Борис Гмиря Степан Турчак, Іван Карабиць, Володимир Симоненко та багато інших.

Заклади образотворчого мистецтва

Основними центрами образотворчого мистецтва в Києві є Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури та Національна спілка художників України. Багаті художні колекції представлені в художніх музеях – Національному художньому музеї, Музеї російського мистецтва та Музеї імені Богдана та Варвари Ханенків. Твори сучасних українських художників експонуються в галереї спілки художників, міській галереї мистецтв «Лавра», низці галерей на Андріївському узвозі, Мистецькому Арсеналі тощо.

Театри. В Києві на сьогоднішній день діє близько 50 театрів (рис. 2). Всі вони розраховані на різну аудиторію глядачів, відрізняються за репертуаром, акторським складом та режисерськими знахідками. Великі, всесвітньо відомі театри Києва поділяють культурний простір з невеликими театрами-студіями, що робить театральне життя Києва насиченим та різноманітним.

Справжньою окрасою Києва є Національний академічний театр опери й балету ім. Тараса Шевченка, який має балетну та оперну трупу, а також симфонічний оркестр. Театр має високу творчу репутацію протягом багатьох десятиліть не тільки в Україні, але й у різних країнах світу. Репертуар включає твори Лисенка, Чайковського, Моцарта, Бородіна, Верді, Пуччині, Адана, Леонкавалло, Римського-Корсакова, Мусоргського, а також багатьох інших композиторів зі світовими іменами. На сцені київського оперного театру в різний час виступали такі виконавці як Марія Литвиненко-Вольгемут, Іван Паторжинський, Михайло Гришко, Дмитро Гнатюк, Євгенія Мирошниченко, Анатолій Солов'яненко, Вікторія Лук'янець, Галина Туфтина, Анатолій Мокренко, Олена Потапова, Валерій Ковтун та інші.

Цікавою є історія одного з найпопулярніших українських театрів – національного академічного театру ім. І. Франка, який розпочав свою діяльність у Вінниці у 1920 році під керівництвом українського актора Гната Петровича Юри. Впродовж першого сезону актори показали глядачам 23 вистави, а театральні критики, відзначаючи популярність нового театру, назвали його «Театром нового століття». Тоді в трупу входило багато молодих акторів, що стали через деякий час легендою українського театру, а Гнат Петрович Юра залишався його беззмінним художнім керівником протягом 46 років. У той час, на території України діяло кілька цікавих і самобутніх театрів, між якими встановилися відносини своєрідного творчого змагання. Найбільш тісні творчі відносини зв'язували акторів театру ім. Франка із трупю театру "Березиль", яким керував Лесь Курбас.

Нині театр імені Івана Франка є найулюбленішим для мешканців та гостей міста.

Висновки. Дослідження природних та історичних передумов розвитку духовності, культури та мистецтв Києва – архітектурного, образотворчого, музичного, літературного, театального – підтверджує наш висновок про те, що культурно-мистецький простір Києва є складним і цікавим феноменом, який потребує поглибленого аналізу. Для зручності досліджень його можна уявити як систему, що включає не тільки культурні об'єкти (будівлі, споруди,

заклади), але і явища та події, які віками розвиваються як у просторі, так і у часі. Особливе місце у формуванні культурного простору належить природному середовищу, яке зазнає дедалі більшого антропогенного навантаження. Проведені дослідження територіальної структури та сучасного стану культурно-мистецького простору м. Києва ілюструють необхідність підвищеної уваги до планування майбутнього розвитку міста, а також комплексного вирішення численних проблем, пов'язаних з охороною та збереженням найцінніших природних, історичних пам'яток міста, його нематеріальної культурної спадщини.

Список використаних джерел

1. Закон України про культуру // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2011. - № 24. - Ст. 168
2. Изборник. Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://izbornyk.org.ua/>
3. Куриленко О. Демографічне майбутнє Києва / О. Куриленко // А.С.Д. - Агентство стратегічних досліджень - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://sd.net.ua/2011/01/19/demografichne-majbutnye-kiyeva.html>
4. Шевченківська районна державна адміністрація в м. Києві. Офіційний сайт - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://shev.gov.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=537&Itemid=39
5. Національний музей українського народного декоративного мистецтва - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.mundm.kiev.ua/>
6. Музей видатних діячів української культури. Офіційний сайт - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://mvduk.kiev.ua/?page_id=65
7. Історія Софійського Собору - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://sofiyskiy-sobor.polnaya.info/ua/istoriya_sofiivskogo_soboru.shtml
8. Сучасна українська музика - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://sites.google.com/site/ukrainianmodernmusic/sucasna-muzika/nezd>

Список использованных источников:

1. Закон Украины про культуру // Ведомости Верховного Совета Украины (ВВС). - 2011. - № 24. - Ст. 168 (украинский)
2. Изборник. История Украины IX-XVIII ст. Первоисточники и интерпретации - [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://izbornyk.org.ua/> (украинский)
3. Куриленко О. Демографічне майбутнє Києва / О. Куриленко // А.С.Д. - Агентство стратегічних досліджень - [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://sd.net.ua/2011/01/19/demografichne-majbutnye-kiyeva.html> (украинский)
4. Шевченковская районная государственная администрация в г. Киеве. Официальный сайт - [Электронный ресурс]. - Режим доступа: http://shev.gov.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=537&Itemid=39 (украинский)
5. Национальный музей украинского народного декоративного искусства - [Электронный ресурс] - Режим доступа: <http://www.mundm.kiev.ua/> (украинский)
6. Музей известных деятелей украинской культуры. Официальный сайт - [Электронный ресурс] - Режим доступа: http://mvduk.kiev.ua/?page_id=65. (украинский)
7. История Софийского Собора - [Электронный ресурс] - Режим доступа: http://sofiyskiy-sobor.polnaya.info/ua/istoriya_sofiivskogo_soboru.shtml
8. Современная украинская музыка - [Электронный ресурс] - Режим доступа: <https://sites.google.com/site/ukrainianmodernmusic/sucasna-muzika/nezd>

References

1. Zakon Ukrainy pro kulturu // Vidomosti Verchovnoi Rady Ukrainy (VVR). - 2011. - № 24. - St. 168

2. Izbornyk. Istoria Ukrainy IX-XVIII st. Pershodzherela ta interpretatsii - Resource
Access:: <http://izbornyk.org.ua/>
3. Kurilenko O. Demografichne maybutne Kyiva / O. Kurilenko // A.S.Д. – Agentstvo strategichnykh doslidzhen Resource Access:: <http://sd.net.ua/2011/01/19/demografichne-majbutnye-kiyeva.html>
4. Shevchenkivska rayonna derzhavna administratsia v m. Kyiv. Ofitsyni sait Resource
Access: http://shev.gov.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=537&Itemid=39
5. Natsionalnyi muzei ukrainskogo narodnogo dekorativnogo mystetstva Resource
Access:: <http://www.mundm.kiev.ua/>
6. Muzei vydatnykh diyachiv ukrainskoi kultury Ofitsyni sait - Resource
Access:: http://mvduk.kiev.ua/?page_id=65
7. Istoria Sofiyskogo Soboru - Resource Access: http://sofiyskiy-sobor.polnaya.info/ua/istoriya_sofiivskogo_soboru.shtml
http://sofiyskiy-sobor.polnaya.info/ua/istoriya_sofiivskogo_soboru.shtml
8. Suchasna ukrainska muzyka - Resource Access:
<https://sites.google.com/site/ukrainianmodernmusic/sucasna-muzika/nezd>